

La Teatrul Dramatic „Sică Alexandrescu” din Brașov

Regizorul MIRCEA CORNIȘTEANU de vorbă cu actorul COSTACHE BABII

Mircea Cornișteanu: Știu că o întreagă carieră ți-ai petrecut-o la Brașov. Ce zici? A fost bine, a fost rău?

Costache Babii: Trăgând linie și adunând pot să mă declar satisfăcut. Sper să nu mă opresc, să o mai duc vreo câțiva ani. Eu am venit la Brașov în '66 când am terminat facultatea, însă până la a face facultatea am mai lucrat în teatru, adică am fost regizor tehnic, am fost actor-mănuitor, actor-prezentator la Ansamblul Armatei, adică am fost un hârșăit prin teatru înainte chiar de a da examen. Cel care m-a sfătuit să dau examen la Institutul de Teatru a fost maestrul Ion Șahighian, la Botoșani.

M.C.: A, tu ești botoșenean și acolo ai făcut toate minunile astea?

C.B.: Da. Am fost și în învățământ. Am fost profesor suplinitor.

Am fost la clasa lui Carabin, l-am avut asistent pe maestrul George Rafael, care de fapt ne-a învățat meserie, mare regizor și un mare om de teatru, de-un farmec extraordinar. Și doamna Ileana Predescu, soția sa, venea la foarte multe din producțiile noastre și ne iubea și era o atmosferă extraordinară.

M.C.: Și cam câte roluri ai făcut?

C.B.: Sunt peste o sută de roluri.

M.C.: Ai încercat să-ți faci singur o ierarhie a rolurilor interpretate și din această ierarhie cam câte le-ai recunoaște astăzi că meritau să muncești pentru ele – că la toate ai muncit – cam de câte ești mândru?

C.B.: Din suta asta vreo zece.

M.C.: Eu cred că este o proporție rezonabilă. Eu am făcut 110 spectacole până acum, din care cred că sunt vreo zece de care sunt mândru, vreo douăzeci

bune, iar restul la tine se cheamă figurație, la mine onorabilă. Sigur că nu e vorba de subinterpretări în cazul tău...

C.B.: Sunt cam vreo zece roluri cu care mă pot mândri.

M.C.: Cei care se laudă că le-a ieșit totul, mint pe rupte.

C.B.: Nu, nu, nu ai cum, este imposibil, oricât ai încerca să ții accelerația.

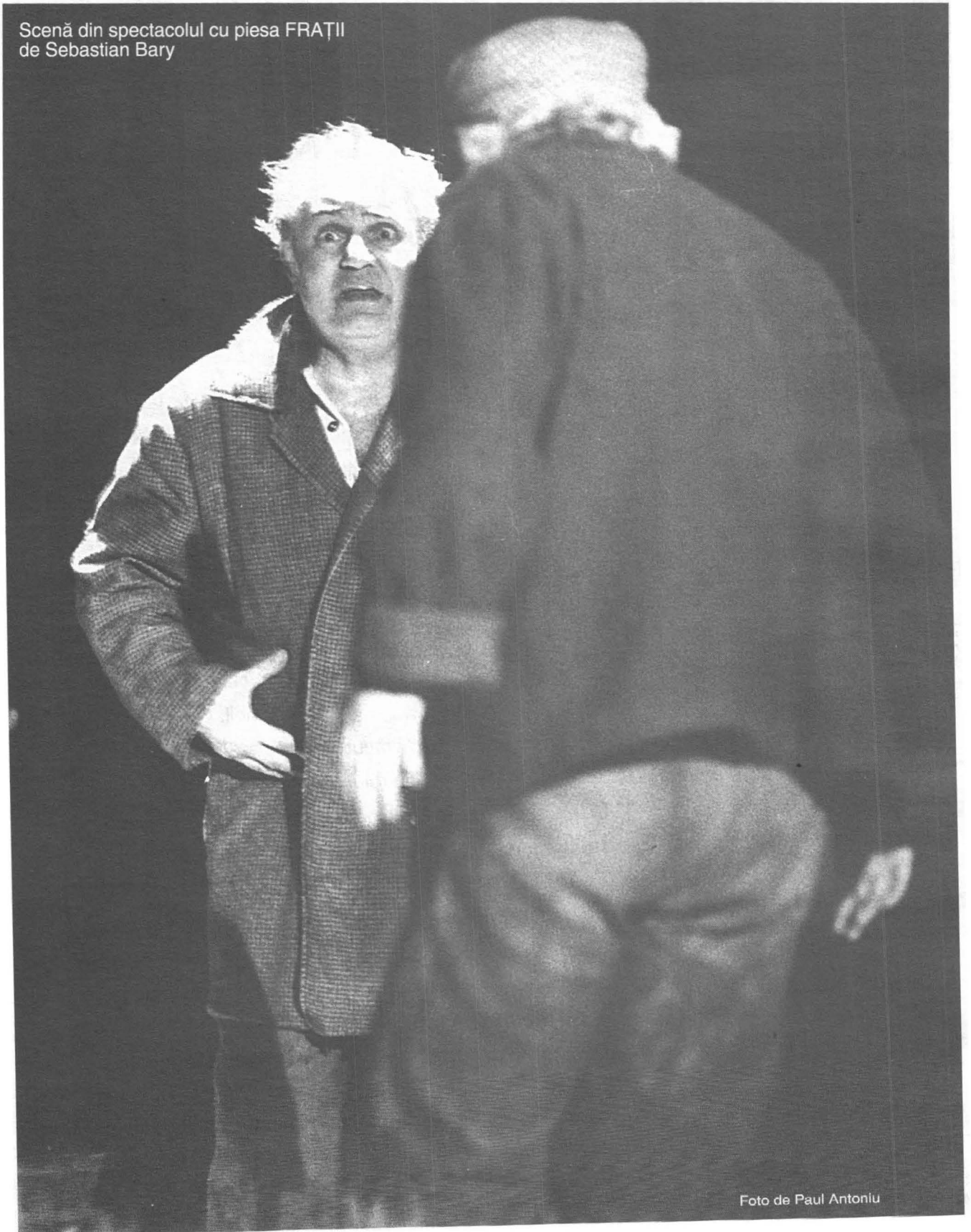
M.C.: E adevărat că și joci foarte mult.

C.B.: Au fost perioade în care am jucat enorm față de cât joc acuma. Însă nu mai pot.

M.C.: În teatrele din București actorii mari joacă un rol pe an sau la doi ani...

C.B.: Actorul se demonetizează jucând mult. Nu cred că este favorabil ca un actor să iasă și să intre imediat într-un alt spectacol. Dar, în fine, dacă necesitățile teatrului o cer.

Scenă din spectacolul cu piesa FRAȚII
de Sebastian Bary



M.C.: Ce crezi, actuala organizare a teatrelor mai poate să facă din teatru o artă vie?

C.B.: Cu mari, mari eforturi financiare.

M.C.: Păi, eforturile financiare nu se mai pot face.

C.B.: Tocmai eforturile financiare în sensul în care să-ți drămuiești puținii bani pe care îi ai, tu ca manager.

M.C.: Cum ai vedea tu o formulă de organizare teatrală, o formulă de organizare mai normală, pentru că și eu sunt de acord că în momentul de față nu e cum trebuie!

C.B.: Într-o structură anormală a lucrurilor nu se poate ca ceva să meargă normal. Adică trebuie jalonate niște lucruri foarte, foarte clare. Și pe urmă și teatrul își găsește locul. Teatrul este o artă a liniștii, însă în zbuluciumul ăsta, în hărmălaia asta generală care este în țara noastră la ora actuală ne chinuim să supraviețuim, să ne ținem la suprafață, dăm din mâini, dăm din picioare, nu este un înot normal și firesc.

M.C.: Crezi că este normală, așa cum a fost până nu demult, și încă mai este, o situație în care un actor este angajat pe viață într-un loc?

C.B.: Nu știu. Înainte erau societari. Erau niște actori care erau stâlpii unui teatru; dar trebuie să ai o trupă formată din oameni necesari.

M.C.: Și eu sunt de acord că ar trebui o structură mobilă, adică în care să fie un număr de câțiva actori de bază.

C.B.: Da și ceilalți să fie angajați cu roluri sau cu stagiunea.

M.C.: Știi că, nu numai la Brașov, în multe locuri, artiștii, și eu înțeleg, actorii în mod special, se zbat pentru contracte nedeterminate, crezând prin asta că le asigură Dumnezeu pâine până la sfârșitul carierei.

C.B.: Nu cred că este o treabă bună. Eu am avut contract nedeterminat, de exemplu. Unii își onorează contractul, alții nu și-l onorează. La un moment dat, cine știe, actorul își termină resursele, și tu ești obligat să-l ții în virtutea...

M.C.: Tu, dacă ai fii director, ai angaja actori noi în teatru, pe viață?

C.B.: Absolvenți, nu. Dar, spre exemplu, am câțiva din actorii tineri care sunt la ora actuală în teatru, pe care eu i-aș angaja pentru totdeauna. Nu le-aș mai da drumul. Am câțiva aici în teatru în care cred. Dar nu ocupi

toate posturile. Adică am o structură fixă și am niște posturi pe care le țin tot timpul neocupate.

M.C.: Un nucleu de șapte, opt – zece oameni!

C.B.: Da. Zece oameni. Și pe lângă aceștia, în fiecare stagiune, după repertoriul pe care îl am, eu să pot să-mi fac structura, angajările pe repertoriu. Așa așa face. Dar eu director n-o să...

M.C.: N-o să apuci.

C.B.: Nu, n-o să apuc.

M.C.: Păi da, că dacă ai fi vrut ai fi apucat.

C.B.: Da, dacă vroiam apucam, dar n-am vrut, fiindcă e o muncă groaznică și niciodată nu pot să-i mulțumești pe toți.

M.C.: Spune-mi, Costache, ți-ai dorit vreodată să joci ceva anume și regreti că n-ai jucat?

C.B.: Da. Aș fi vrut să fac Hagi Tudose, aș fi vrut să fac un Skylock, vroiam să fac însă n-am avut ocazia. Vroiam să fac un „Unchiul Vania” și aș fi făcut un lucru foarte bun. Îl simt foarte aproape. Și în general aș fi vrut să joc în dramaturgia rusă, realistă, marea dramaturgie realistă. Dar acum este târziu.

M.C.: Cum să fie târziu? Câți ani ai?

C.B.: 61.

M.C.: Păi la 61 mai ai încă cel puțin 15 ani de carieră în plină putere.

C.B.: Da. Nu știu, o să vedem. Dar asta numai de Dumnezeu depinde. Dar vreau să mă întorc puțin. Apropo de regizorii cu care am lucrat. Este vorba și de Sandu Dabija cu care m-am înțeles extraordinar în colaborarea pe care am avut-o la *Frații*; este vorba de Anca Ovanetz cu care m-am întâlnit în *Interviu* unde am avut un rol, Stângaciu, cu care iarăși am luat premiul de interpretare, un rol care mi-a plăcut extraordinar. Mai țin minte, printre spectacolele jucate la Brașov, un spectacol de pomină, un spectacol care a făcut 300 și ceva de reprezentații, cu piesa lui Gheorghe Vlad *Comedie cu olteni*, care la fiecare spectacol avea alt text. Când a fost al 18-lea spectacol, săracul Vlad, Dumnezeu să-l ierte, a venit și a spus: „Măi copii, nu-i textul meu, da-i bun”. Adică era în funcție de evenimente, de ce se întâmpla în jur, noi băgam texte și venea publicul buluc. Erau oameni care vedeau spectacolul de câte 5–6 ori; știau replicile, ne îngânau, ei ne dădeau replicile, dacă uitam cumva vreo replică, ei ne-o

spuneau din sală, mai era și bucuria de a juca.

M.C.: Da, dar *Comedie cu olteni* face parte din acea categorie de piese de mână a treia. Mulți confundă succesul cu valoarea. Au existat câteva fenomene de felul acesta. O piesă numită *Nic, nic* care s-a jucat la Teatrul de Comedie, s-a jucat de vreo 700 de ori.

C.B.: Am văzut-o. Știu. Și erau niște actori mari acolo.

M.C.: Păi numai actorii mari fac, după cum se zice, bici. A existat *Siciliana* lui Baranga, care s-a jucat de peste 1500 de ori, cu Dem Rădulescu, și care numai piesă de valoare nu poate fi numită; miracolul succesului de public le-a creat legenda.

C.B.: Nu este acesta un barometru, sigur. Dar, totuși, pentru public joci și-ți face o mare bucurie să vezi public mult în sală și publicul care să adere la ceea ce faci tu pe scenă, fiindcă nu ai partener de joc... Publicul este partenerul tău de joc, dacă nu ai cui să arunci mingea, mingea nu-ți mai vine înapoi; ăla nu mai este joc. Să joci, așa, de unul singur, la o sală goală, sau la un public de foarte proastă calitate. Este o mare nenorocire, fiindcă în școli, la ora actuală nu se face o

educație a copiilor, în sensul dragostei pentru teatru. Eu aș vrea să-i văd pe copiii aceștia că vin la spectacolele noastre însoțiți de un dascăl, să le spună: „Măi, oameni buni, așa trebuie să vă comportați, așa trebuie să faceți”. Însă stau plasatoarele noastre pe margine și tot timpul îi tâștuie.

M.C.: Nu trebuie generalizat, pentru că știi foarte bine că atunci când vine un liceu cum este „Honterus”.

C.B.: Sigur că da.

M.C.: Păi, publicul de proastă calitate, va rămâne așa pentru că orice i-ai oferi el vrea fotbal sau vrea *Vacanța mare*.

C.B.: Publicul de *Vacanța mare* pe care degeaba îl aduci la teatru la o piesă serioasă că n-o să înțeleagă niciodată.

M.C.: Crezi în rolul educativ al teatrului?

C.B.: Cum să nu! Cum să nu! Doamne, iartă-mă! Atunci de ce-o mai facem?

M.C.: Eu unul nu cred că facem sau că trebuie să facem artă ca să educăm în primul rând. Eu cred că educația vine nu numai de-acasă, din școală, vine și din natura fiecăruia.

C.B.: Totuși teatrul este o instituție de educație.

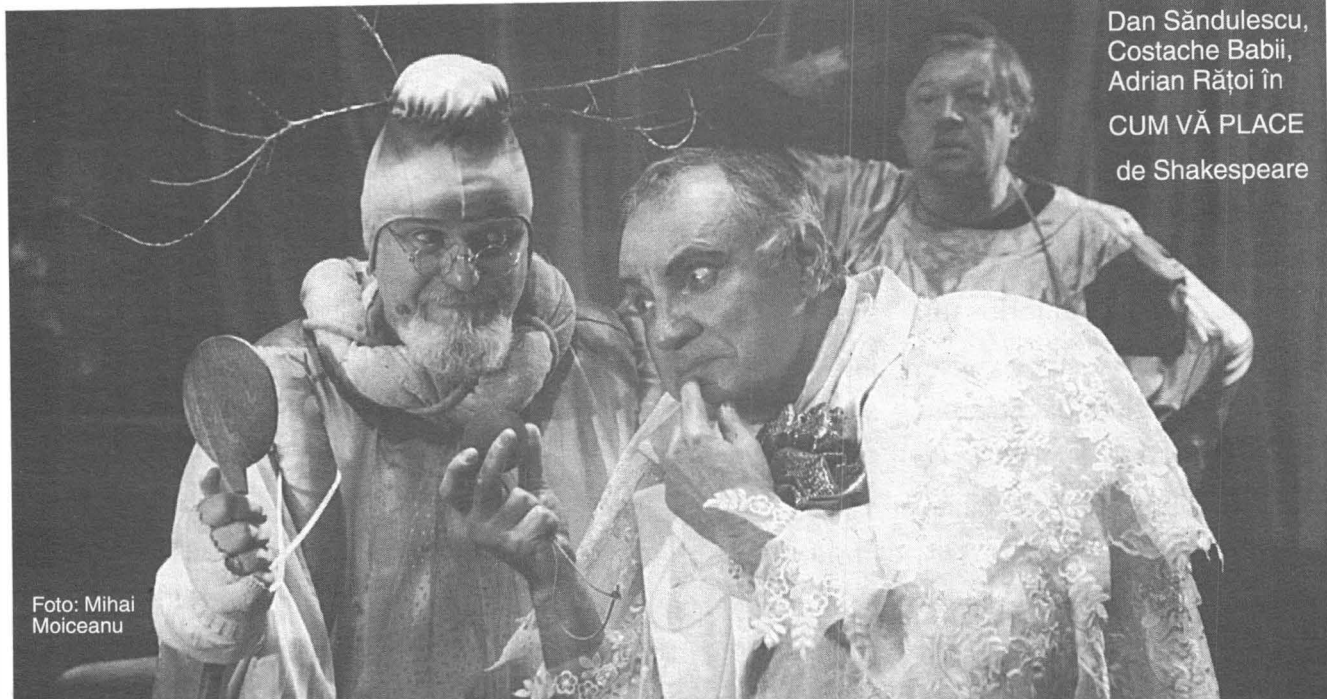


Foto: Mihai Moiceanu

Dan Săndulescu,
Costache Babii,
Adrian Rățoi în
CUM VĂ PLACE
de Shakespeare

M.C.: Eu cred că teatrul este o instituție de cultură. Cred că trebuie să ne facă să gândim, să simțim. Educația este implicită. Teatrele noastre dramatice au un altfel de rol formativ.

C.B.: Eu când am intrat prima oară în Teatrul Național din Iași am avut impresia că intru într-o biserică. Și de-atunci mi-a venit ideea că, dacă oamenii intră în biserică de bună-voie, fără să plătească nici un bilet la intrare și iese fiecare cu credința lui, poate mai îmbogățit, tot așa trebuie să intre omul în teatru, fără să plătească bilet de intrare. Să intre în teatru cine vrea să intre și cine vrea să stea. Nu-l aduci cu forța la teatru, să-l pui să stea înșepenit în scaun. Țin

minte că eram la Botoșani, am mers cu *Scrisoarea pierdută* pe care a pus-o Șahighian. La replicile de mare haz, nu se auzea nici musca în sală, nu râdea nici un câine. După ce s-a terminat spectacolul, am văzut că toată sala era o sală de sudo-muți aduși la spectacol. Am mai întâlnit surdo-muți, surdo-muți cu toate simțurile în regulă, dar care nu percutau la nimic, din contră. Nu ai ce să le faci. Sunt opaci. Mie îmi place teatrul-teatru, făcut cinstit, adică nu-mi plac experimentele făcute de dragul experimentului și care nu au priză la public. De-asta mi-era și frică să joc în spectacolul pe care îl pune la voi Hausvater. Mi-e tare frică. Nu

știu dacă o să joc sau nu o să joc.

M.C.: Păi, tu ai văzut vreun spectacol al lui Hausvater?

C.B.: Nu. Dar am discutat cu actori care au văzut. Nu toată lumea îl agreează. Sunt unii care aderă la acest gen de spectacol și unii nu.

M.C.: Nici pe mine spectacolele lui cu *Au pus cătușe florilor* și cu *La țigănci* nu m-au interesat în mod deosebit, însă spectacolul cu *Teibele și demonul ei*, pe care l-a făcut la Iași, mie mi se pare un spectacol exemplar, unul dintre cele mai frumoase spectacole pe care le-am văzut de mulți ani încoace; m-a făcut să accept propunerea lui de a pune un spectacol la Brașov.

C.B.: Să dea Dumnezeu să fie bine.

M.C.: Iar spectacolul acela este cu o piesă grea, un subiect dificil. A fost un spectacol limpede, pe înțelesul tuturor, în care și regia și scenografia și actorii s-au dezvăluit ca niște artiști importanți, iar atmosfera din sală era o atmosferă de comunicare, de bucurie la sfârșitul spectacolului, și acest lucru m-a făcut să-l apreciez pe Hausvater și să-l invit aici la noi în speranța că și teatrul din Brașov va reuși să facă un spectacol important.

C.B.: Eu sunt mândru că el mă solicită să joc la el, însă să dea Dumnezeu să mă pot ridica să joc la exigențele lui și să pot ține ștacheta.

M.C.: Ce părere ai despre critica de teatru din ultimii ani? Despre cum se face critică de teatru în ultimii ani?

C.B.: Mircea, n-am prea citit foarte multe cronici teatrale în ultimii ani, însă au rămas tare, tare puțini adevărați critici de teatru. Nu știu, pentru mine, cu moartea lui Valentin Silvestru s-a încheiat o epocă.

M.C.: Mă rog, niciodată în lume nu se termină ceva prin moartea unei personalități.

C.B.: Știu, știu. Dar el își punea amprenta. Pe criticii din generația nouă nu-i cunosc.

M.C.: Nu vrei să-ți dai cu părerea pentru că...

C.B.: Nu, nu, e un punct foarte sensibil și foarte dificil. Nu întotdeauna părerile lor rimează cu părerile pe care le am eu.

M.C.: Nu, ferească Dumnezeu. Acum, la vârsta asta, puțin mai greu să mă poată influența o cronică negativă.

C.B.: Foarte puțină lume citește cronică dramatică și, de obicei, nu vorbește de revista „Teatrul azi” sau de revistele de specialitate.

M.C.: Care sunt de circuit aproape închis.

C.B.: Da, dar dacă apar cronici în „Transilvania Express” sau în ziarele locale, le mai citește lumea care ne cunoaște, se citește însă foarte puțin. Nu, publicul dacă vine la teatru și îi place spectacolul, indiferent dacă spectacolul are o cronică proastă, tot te aplaudă. Nu ține cont de treaba asta. Un adevărat cronicar de teatru este un cronicar care te ajută, nu care te demolează. Adică nu cred în cronică demolatoare și în cronică care face arșice dintr-un spectacol. Într-un spectacol chiar dacă este prost, s-a investit

enorm, s-au investit nervi, zile și nopți de chin.

M.C.: Cantitatea de muncă nu scuză lipsa de valoare. Vrei să spui că un cronicar chiar și atunci când demolează trebuie să o facă cu iubire.

C.B.: Da. Să o facă cu iubire. Tata, Dumnezeu să-l odihnească, spunea mereu: „Măi copile, nu fă lucrurile cu colțuri, fă-le rotund, cât poți fă-le rotund”. Eu am încercat, nu totdeauna mi-a ieșit, Doamne, iartă-mă, dar cât pot, întotdeauna încerc să atenuiez colțurile. Așa cred și în cronică de teatru. N-ar trebui făcute cu răutate. Ușele lucruri sunt făcute așa cu venin.

M.C.: Ce ți-ai dori, în afară de sănătate?

C.B.: Să fie liniște, să fie pace, eu am trăit războiul, am fost bombardat, am fost acoperit cu pământ, mama, săraca m-a scos de sub moloz. Groaznic, îți spun, groaznic războiul.

M.C.: Ce ți-ai dori totuși pentru tine și pentru noi, cei din apropierea ta, noi cei care trăim în teatru?

C.B.: Să mai am parte de câțiva ani buni de meserie, să am parte de niște roluri bune, de niște roluri care să rămână, să las în urma mea o imagine frumoasă a lui Costache Babii, adică să se

vorbească frumos și după ce nu o să mai fiu.

M.C.: Avem o meserie păcătoasă, lumea ne uită repede după ce nu mai suntem pe scenă sau lângă ea. Să te ajute Dumnezeu să se împlinească ce vrei, să mă ajute și pe mine, să ne ajute pe toți cei care facem teatru.

C.B.: Să ne-ajute Dumnezeu, să mergem mână-n mână cât vom mai putea, și să facem treabă bună.

M.C.: Noi doi, noi toți cei din Brașov, noi toți cei din teatrul românesc trăim vremuri grele, vremuri care ne marchează profund existența, să ne ajute Dumnezeu să avem puterea să continuăm cu fruntea cât de cât sus, ceea ce vrem să facem.

C.B.: Să nu mai avem grija zilei de mâine.

M.C.: Grija zilei de mâine o s-o tot avem, Costache, din păcate, cât timp mai avem noi la dispoziție, nu cred că noi o să mai apucăm momentul în care meseria noastră o să ne asigure ziua de mâine.

P.S. (redacțional) Din rațiuni de spațiu, dar cu enorm regret, am ales dintr-o discuție de două ore purtată de cei doi creatori numai textul de mai sus. Ne propunem ca altădată să mai reproducem din ea.

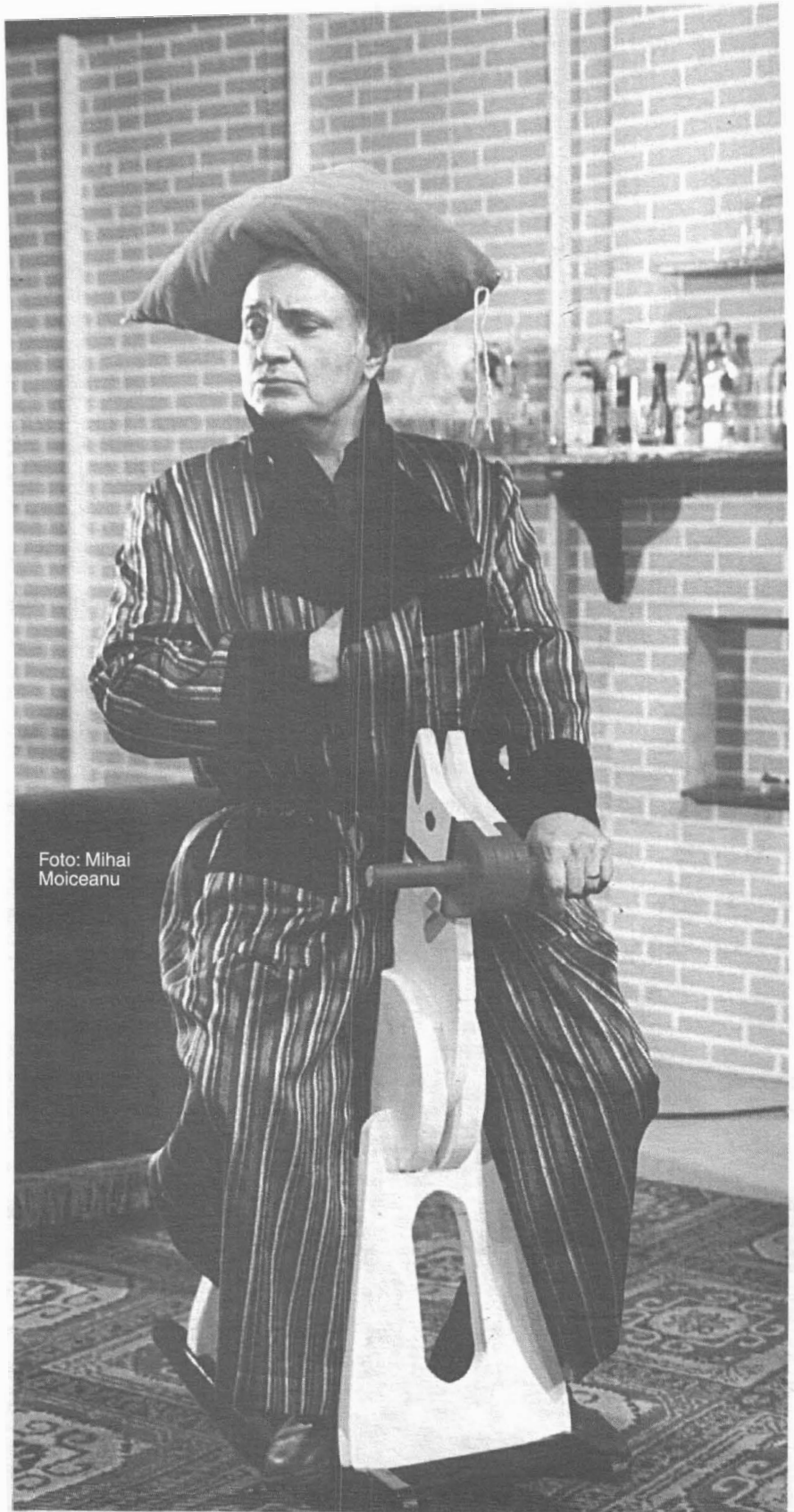


Foto: Mihai Moiceanu